

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500243 Estudis Clàssics	OB	2	2
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OB	2	2
2501802 Estudis d'Espanyol i de Clàssiques	OB	2	2
2501856 Estudis de Francès i de Clàssiques	OB	2	2
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OB	2	2

Professor de contacte

Nom: Joan Carbonell Manils

Correu electrònic: Joan.Carbonell@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Aquesta assignatura forma part de la matèria "Llengua i Literatura Clàssica" i continua l'assignatura del primer semestre que té com a objectiu la traducció de textos de prosa clàssica (Ciceró i Sal·lusti). Igualment es desenvolupa alhora que els estudiants de graus combinats de filologia cursen "Poesia èpica grega" i els del Grau d'Estudis Clàssics, a més, han cursat "Literatura Grega arcaica i clàssica" i cursen "Literatura Llatina d'Època Republicana". Aquestes simultaneïtats i seqüències fan que la part teòrica corresponent a les característiques generals del gènere èpic i als orígens de l'èpica llatina es doni per sabuda, tret de les especificitats pròpies de l'èpica virgiliana, que seran motiu de l'explicació oportuna.

Objectius

Els objectius concrets a aconseguir per part de l'estudiant, que concreten i desglossen les competències específiques, formulats en termes de capacitats són els que segueixen. L'estudiant, en acabar el semestre, haurà de ser capaç de:

- Aplicar les tècniques que permeten la comprensió ràpida del text llatí amb ajut del diccionari.
- Demostrar la comprensió d'un text llatí sense usar el diccionari, a partir de preguntes guia.
- Traduir un text de L'Eneida d'entre 20 i 25 versos en 1.30h.
- Respondre qüestions gramaticals, de mètrica i d'estilística referides a un fragment de L'Eneida.
- Respondre qüestions sobre l'estructura i l'argument de L'Eneida de Virgili.
- Relacionar el contingut d'un text llatí de L'Eneida de Virgili amb aspectes de la seva tradició posterior.

Competències

Estudis Clàssics

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Interpretar textos llatins i grecs, escrits en prosa i en vers, aplicant el mètode filològic.

- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Estudis de Català i de Clàssiques

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Interpretar textos llatins i grecs, escrits en prosa i en vers, aplicant el mètode filològic.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Estudis d'Espanyol i de Clàssiques

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Interpretar textos llatins i grecs, escrits en prosa i en vers, aplicant el mètode filològic.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Estudis de Francès i de Clàssiques

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Interpretar textos llatins i grecs, escrits en prosa i en vers, aplicant el mètode filològic.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Interpretar textos llatins i grecs, escrits en prosa i en vers, aplicant el mètode filològic.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir tècniques ràpides de comprensió basades en la semàntica (arrels, formacions derivades i compostes).
2. Aplicar l'anàlisi morfosintàctica a la lectura de textos llatins, identificant, si escau, les característiques pròpies del gènere literari o de la variant lingüística corresponents.
3. Contextualitzar en el seu marc cultural el gènere corresponent, la seva gènesi i la seva evolució.
4. Elaborar un comentari gramatical, mètric i de realia d'un text llatí del gènere corresponent.
5. Explicar el context, les obres (personatges, tòpics) i la tradició posterior dels autors i els gèneres estudiats.
6. Organitzar el temps i els propis recursos per a la feina: dissenyar plans establint prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.
7. Organitzar el temps i els propis recursos per al treball: dissenyar plans amb establiment de prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.
8. Organitzar i redactar textos de forma clara, correcta i adequada.
9. Organitzar i redactar textos de manera clara, correcta i adequada.

Continguts

I. La literatura de l'època d'August. Context històric, polític i social.

Lectura aconsellada:

Bieler, L., "La época de Augusto", en Id., Historia de la literatura romana, ed. Gredos, Madrid, 1972, pp. 175 - 185.

II. Virgili. Dades biogràfiques i obra.

Lectures obligatòries:

Epitafi de Virgili.

Crema de l'Eneida. Lectura de Plini, nat. 7,114 i de Donat, Vita 37-38.

III. L'Eneida, poema de Roma.

Objectius de l'obra.

Estructura de l'obra.

Personatges principals. Dido-Eneas-Turn.

Lectura aconsellada:

Fdez. Corte, J. C., "La Eneida", en Codoñer, C. (ed.), Historia de la literatura latina, Ed. Cátedra, Madrid, 1997, pp. 177- 190.

IV. Antologia de textos per traduir.

Aen. 1, 1-33. Invocació a la Musa.

Aen. 2, 1-20. Eneas comença el relat de la destrucció de Troia.

Aen. 2, 199-249. Prodigis contra Laocont. Entrada del cavall a la ciutat.

Aen. 4, 1-29. Dido, enamorada.

Aen. 4, 160-172. Encontre de Dido i Eneas a la cova.

Aen. 4, 279-392. Eneas decideix marxar. Còlera i impotència de Dido.

Aen. 4, 630-705. Suïcidi de Dido.

Aen. 6, 236-242. L'Avern.

Aen. 6, 268-273. Entrada a l'Avern.

Aen. 6, 294-304. L'Aqueront. Caront.

Aen. 6, 450-473. Eneas troba Dido a l'Avern.

Aen. 6, 777-797. Ànimes de Ròmul i d'August.

Aen. 6, 808-823. Els reis de Roma. Brutus.

Aen. 6, 847-853. Missió dels romans.

Aen. 6, 860-886. Marcel.

Aen. 8, 558-584. El rei Evandre s'acomiada del seu fill Pal·lant.

Aen. 8, 608-616. Venus lliura l'escut a Eneas.

Aen. 8, 626-636; 652-662; 675-688; 729-731. Escenes esculpides a l'escut.

Aen. 9, 176-245; 314-341; 416-449; 473-502. Episodi de Nis i Euríal.

Aen. 10, 474-505. Mort de Pal·lant.

Aen. 12, 919-952. Mort de Turn.

V. Morfosintaxi.

Morfosintaxi dels casos i de les formes verbals.

S'entén que l'estudiant ja ha assimilat la morfologia nominal i verbal avançades a les assignatures Gramàtica llatina i Textos llatins de primer curs i a Prosa llatina clàssica de segon. S'insistirà només en aquelles peculiaritats pròpies de la llengua poètica, en general, i de la poesia de Virgili, en particular:

arcaïsmes morfològics

flexió dels noms grecs

presència i funció del vocatiu
acusatiu de relació
datiu complement de verbs amb preverbi
ús freqüent de la primera i segona persones verbals
ús del futur
ús de les formes de supí en -um / -u com a complements de verbs i adjectius.
anàstrofe de la preposició

Sintaxi de l'oració.

S'entén que l'estudiant ha assimilat la sintaxi oracional bàsica a les assignatures Gramàtica llatina i Textos llatins de primer curs i a Prosa llatina clàssica de segon. S'insistirà només en aquelles particularitats pròpies de la llengua poètica i de la poesia de Virgili.

VI. Nocions sobre estilística aplicada a L'Eneida

Ordre dels mots i concordances.
Seqüències mètriques.
Seqüències vocàliques.
Figures retòriques (hipàl·lage; metonímia; sinècdoke; al·literació; anàfora; quiasme; braquilogia; el·lipsi; hipèrbaton; hipèrbole; hendíadis; lítotes; tmesis; abusio)

VII. Nocions sobre la mètrica de l'hexàmetre.

Quantitat vocàlica i quantitat sil·làbica. Regles bàsiques de la quantitat vocàlica i de la quantitat sil·làbica.
Mètrica dactílica.
Fenòmens prosòdics: sinalefa, afèresis, hiatus, sinèresi.
Cesures: triemímeres, pentemímeres, trocaica, heptemímeres, dièresi bucòlica. Ús simple i combinat (triple A, triple B).
Clàusules (3+2 / 2+3).

Lectura obligatòria:

Ceccarelli, L., Prosodia y métrica del latín clásico, ed. Universidad de Sevilla, Sevilla 1999, pp. 51 - 58

VIII. La recepció i la tradició de L'Eneida.

Lectures obligatòries:

Calvino, I., "Por qué leer los clásicos", en Id. Por qué leer los clásicos. Ed. Tusquets editores, Barcelona, 19972, pp. 13-20.

Eliot, T. S., "Què és un clàssic", en Id., Sobre poetes i poesia, Ed. Columna, Barcelona, 1999, pp.61-81.

Lectures aconsellades:

Eliot, T. S., "Virgili i el món cristià", en Id., Sobre poetes i poesia, Ed. Columna, Barcelona, 1999, pp. 141-153.

Dante, Commedia. Inferno, 1, 67-87; 4, 100-2.

Mann, Th. Mort a Venècia, Ed. Proa, Barcelona, 1999.

Sainte-Beuve, Ch.-A., Qué és un clásico, Ed. Casimiro, Madrid, 2011.

Metodologia

Les classes presencials seran eminentment pràctiques. El professor dedicarà temps a:

Llegir, traduir i comentar la selecció de textos proposada.

Proporcionar als estudiants mecanismes que els permetin augmentar progressivament el volum de text traduït.

Llegir i comprendre textos a vista sense l'ús del diccionari.

Corregir els textos traduïts diàriament pels estudiants i per les estudiants, individualment o en grup.

Comentar el contingut lingüístic, literari i sociocultural dels textos traduïts, amb èmfasi singular als aspectes relatius a la seva tradició posterior.

Explicar els continguts gramaticals, mètrics i estilístics en funció del text.

Explicar continguts de realia que ajudin a contextualitzar el text.

L'estudiant s'haurà de responsabilitzar de dur diàriament el text proposat per a la traducció i el comentari.

Els estudiants i les estudiants hauran d'usar un diccionari universitari llatí-català/castellà; no els serà permès usar un diccionari escolar.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Explicació de continguts teòrics	6	0,24	3, 5
Pràctica de la traducció i comentari dels textos	35	1,4	1, 2
Pràctica de tècniques de comprensió ràpida	4	0,16	1
Tipus: Supervisades			
Exercicis de lectura i de morfosintaxi	7	0,28	2, 4
Exercicis de mètrica i de traducció	8	0,32	4
Tipus: Autònomes			
Estudi de lèxic i gramàtica	15	0,6	6
Lectura de L'Eneida en traducció i de les lectures complementàries	15	0,6	3, 5, 9
Treball personal diari de traducció i aplicació de coneixements morfosintàctics	45	1,8	6, 9

Avaluació

L'avaluació de l'estudiant es farà a partir de la recollida de les evidències següents:

Resolució personal d'exercicis. Regularment, l'estudiant haurà de resoldre per escrit exercicis breus o de respondre qüestions, en què demostrï la comprensió i aplicació dels continguts explicats a les classes presencials. Eventualment aquests exercicis es podran fer a l'aula sense avís previ.

Traducció i comentari gramatical d'un text vist a classe. En acabar el període de docència presencial, l'estudiant haurà de lliurar una traducció i un comentari d'un text fet a classe, que li serà assignat pel professor, com a mínim una setmana abans del lliurament. Control de lectura de L'Eneida de Virgili. Traducció d'un text (entre 20 i 25 versos) de Virgili no treballat a classe, amb resolució de preguntes morfosintàctiques, estilístiques i mètriques. Assistència i participació activa a les sessions presencials i eventualment al fòrum de discussió i a altres activitats programades fora de la UAB. Si el professor té dues o més evidències singulars de l'estudiant (exercicis, control d'assistència i/o proves), aquest no podrà ser qualificat com a "no avaluable". En conseqüència, tot / tota estudiant que hagi presentat tres o més evidències serà qualificat en l'escala de suspens fins a excel·lent (MH), d'acord amb els percentatges suara esmentats.

Tanmateix, per estar en condicions de superar l'assignatura (aprobat - MH), l'estudiant, com a mínim, haurà d'haver realitzat:

La prova final de traducció d'un text no vist de Virgili i haver obtingut una qualificació ≥ 4 .

Com a mínim, un 75% dels exercicis periòdics. El control de lectura d'una part de L'Eneida. En cas que la suma de la ponderació de les qualificacions fos ≥ 5 , però no s'acomplís algun dels tres requisits esmentats anteriorment, l'estudiant serà qualificat amb un 4,5 (suspès). Les proves d'avaluació seran:

Control de lectura dels llibres I - VI de L'Eneida. Dv. 17-03-2017

Control de lectura dels llibres VII - XII de L'Eneida. Dv. 05-05-2017

Prova de traducció d'un text no vist de Virgili. Dv. 02-06-2017

En cas que un estudiant o una estudiant no pugui assistir a una prova parcial o a la prova final de reavaluació el dia fixat no tindrà oportunitat de repetir l'examen, si no és que el professor ho considera oportú a la vista de la documentació acreditativa del motiu de l'absència.

En la prova de reavaluació, que serà programada per l'Equip de Deganat de la Facultat, els estudiants i les estudiants només podran recuperar la part corresponent a l'exercici final de traducció d'un text no vist de Virgili (55%).

El lliurament dels exercicis periòdics seguirà aproximadament el calendari següent (depenent de les eventualitats que es puguin produir durant el curs):

Exercici núm. 1 Dc. 01-03-2017

Exercici núm. 2 Dc. 29-03-2017

Exercici núm. 3. Traducció i comentari d'un fragment de Virgili Dc. 26-04-2017

Exercici núm. 4 Dc. 17-05-2017

Traducció i comentari d'un text vist a classe Dv. 09-06-2017

L'estudiant podrà revisar tots els exercicis periòdics, els exàmens parcials ifinals i els treballs a classe i/o en les hores de tutoria de l'assignatura. Per a la revisió de la qualificació final provisional i la de la prova de reavaluació es fixarà un dia que serà anunciat en l'acta. **Els estudiants tenen l'obligació de consultar l'acta de qualificació de l'assignatura abans del seu tancament** per assegurar que no hi ha hagut cap error en el traspàs de notes per part del professor.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència comprovada a partir d'un control periòdic de firmes	2%	0,5	0,02	6, 7
Intervenció a les sessions presencials i eventualment al fòrum de discussió i a activitats externes	3%	2	0,08	1, 2
Lectura de L'Eneida.	15%	3	0,12	3, 5
Resolució individual periòdica d'exercicis breus	15%	5	0,2	1, 2, 9
Traducció d'un text no vist de Virgili (20 a 25 línies)	55%	1,5	0,06	1, 2, 4, 8, 9
Traducció i comentari d'un text vist de Virgili.	10%	3	0,12	2, 4, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

1. Edicions de L'Eneida.

- G. B. Conte (ed.). Ed. Teubner, Berloni et Novi Eboraci 2009.
J. Perret (ed.), 3 vols. Ed. Les belles lettres, Paris 1981-1987.
R. A. B. Mynors (ed.). Ed. Oxford Classical Texts, Oxford 1969
Miquel Dolç (ed.). Ed. Fundació Bernat Metge, Barcelona 1972 - 1975 .
H. Goelzer (ed.), 2 vols. Ed. Les belles lettres, Paris 1925 (196411).
L. Rivero et al. (eds.), 4 vols. CSIC, Madrid 2009-2011.

2. Manuals de sintaxi llatina:

Descriptiva:

- Valentí, E., Sintaxi llatina. Ed. Curial, Barcelona, 1979 [revisada per P. L. Cano]
Ernout, A. - Thomas, F., Syntaxe Latine. Ed. Klincksieck, Paris, 19532.
Lavency, M., Vsus. Grammaire latine. Ed. Duculot, Paris, 1985; 19972.

Estructural:

- Rubio, L., Nueva sintaxis latina simplificada, Ediciones Clásicas, Madrid, 1995.

Funcional:

- Pinkster, H., Sintaxis y semántica del latín, Ed. Gredos, Madrid, 1995.

3. Manuals de morfologia llatina:

- Monteil, P., Elementos de fonética y morfología del latín. Ed. Universidad de Sevilla, Sevilla 1992.
Ernout, A., Morphologie Historique du Latin. Ed. Klincksieck, Paris (ed. diverses).

4. Manuals de literatura llatina:

- Albrecht, M. von, "Virgilio", en Id., Historia de la literatura romana: desde Andronico hasta Boecio, 2 vols. Ed. Herder, Barcelona, 1997-1999, vol. I (1997), pp. 622 - 661.
Bieler, L., "La época de Augusto" i "Virgilio", en Id., Historia de la literatura romana. Ed. Gredos, Madrid, 1972, pp. 175 - 185; 185- 212.
Deryck Williams, R., "La Eneida", en Kenney, E. J. - Clausen, W. v., Historia de la literatura clásica. Literatura latina. Ed. Gredos, Madrid, 1989, pp. 372 - 410.
Fdez. Corte, J. C., "La Eneida", en Codoñer, C. (ed.), Historia de la literatura latina. Ed. Càtedra, Madrid, 1997, pp. 177- 190.
Lana, I. -Maltese, E. V., Storia della civiltà letteraria greca e latina (3 vols.). Vol. II. Dall'ellenismo all'età di Traiano. Ed. UTET, Torino 1998, pp. 675 - 689.

5. Manuals de mètrica llatina:

- Ceccarelli, L., Prosodia y métrica del latín clásico. Ed. Universidad de Sevilla, Sevilla 1999.
Nougaret, L., Traité de métrique latine. Ed. Klincksieck, Paris 19764.

6. Dictionaris bilingües.

- Seva, A. (dir.), Diccionari llatí-català. Ed. Enciclopèdia Catalana.
Gaffiot, F., Dictionnaire illustré latin-français. Ed. Hachette.
Glare, P. G. W., Oxford Latin Dictionary. Clarendon Press.

7. Dictionaris específics.

- Ernout, A.; Meillet, A., Dictionnaire étymologique de la langue latine, Paris 1967.
Quicherat, L., Thesaurus Poeticus Linguae Latinae, Hildesheim 1967 (ed. altera).

8. Tradició

- Comparetti, D. Virgilio nel Medioevo. Ed. La Nuova Italia Editrice, Firenze, 1981 (=19432).
Lectures médiévales de Virgile. Ed. École Française de Rome, Roma, 1985.
Ziolkowski, J. M., Virgil and the Moderns. Ed. Princeton University Press, Princeton (N. J.), 1993.
Ziolkowski, J. M.; Putnam, M. C.J. (eds.), The Virgilian Tradition. Ed. Yale University Press. New Haven & London, 2008.

9. Traduccions de L'Eneida de Virgili.

Al català:

- Traducció de Joan Bellés . Ed. Empúries. Barcelona 2002.

Traducció poètica de Miquel Dolç. Ed. Alpha. Barcelona 1958.

Traducció Miquel Dolç, 4 vols. Ed. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1972-78.

Traducció de Llorenç Riber, Ed. Catalana. Barcelona, 1917-18.

Al castellà:

Traducción, estudio preliminar, bibliografía y notas de Dulce Estefanía Álvarez, Ed. PPU. Barcelona, 1988.